

TIDEVARVET

TIDEVARVET N:r 5: 1929

Vår ledande artikel. La n t a r b e t a r e, handlar om egnahemsstyrelsens förslag i frågan om lantarbetares jordbruk.

Ett märkligt tecken från Finland. landet som vi erinra oss med Mathilda Wredes ord om »detta rikets krigiskhet», är Hagar Olssons drama om giftgaser i krig. S. O. S. Dr. Emy Ek skriver i veckans nr av Tidevarvet om detta Drama om en mänsklighet i nöd.

Den moderna ungdomens revolt handlar om ärkebiskopens predikan emot skilsmässorna och ett möte mellan De v i n e z och den nya ungdomens allvar och disciplin.

Hr Per Albin Hanssons tal för den kvinnliga solidariteten kommenteras under rubriken Glädjande.

Till kroppens och själens fostran är en redogörelse för Svenska Kvinnors Centralförbunds för Fysisk Kultur riksmöte den 27 jan. Bandy premiär av T o o kan gott stå under samma rubrik.

Den svenska arbetarrörelsen från storstrejken till världskriget är ämnet för Fredrik Ströms bok, Den röda himmeln, vilken recenserar av Ellen Michelsen.

Ett Samtal med Axel Öman återges av den konstnärliga penna, som föres av Fru Råstiger.

Mötesplatsen

Vid Svenska Kvinnors Centralförbunds för Fysisk Kultur riksmöte i Stockholm den 27 jan. omvaldes till ordförande dr Ada Nilsson och till vice ordförande rektor Maria Aspman, Stockholm. Till styrelseledamöter omvaldes dr Andrea Andreen-Svedberg, Stockholm, gymnastikinspektör Elin Falk, Stockholm, gymnastikdirektörerna Ingrid Fischer, Gävle, Elsa Hallander, Stockholm, Marrit Hallström, Stockholm, Ingrid Holm, Nås, Elin Johansson, Göteborg, Karin Karling, Göteborg, Kerstin Kjellström, Malmö, Karin Ljungwaldh, Uppsala, Gertrud Löfvenmark, Stockholm och Ester Svalling, Stockholm, samt dr Karolina Widerström, Stockholm. Nyvalda blev Märta André, anställd vid socialpolitiska institutet, gymnastikdirektör Ragnvald Torsslow-Lundgren och journalist Barbro Alving, Stockholm. Till revisorer utågs gymnastikdirektörerna Mia Schånögn och Gerda Levin, Stockholm, och dr Hedvig Malmström och Irken Ingrid Hübner, Stockholm, som suppleanter.

Efter förhandlingarna höll rektor Honorine Hämäläinen föredrag om Mindervärdighetskänslan och arbetsresultatet, till vilket Tidevarvet återkommer i nästa fram. Dr Einaz Lille, Göteborg, inledde diskussion om Kvinnornas deltagande i Olympiska spel och likartade tävlingar.

Den moderna ungdomens revolt

Det var söndagsförmiddag och allt arbete låg nere. Samtal fick ej heller äga rum, ty två familjemedlemmar lyssnade i radio till en predikan från en Stockholmskyrka. Andakt, nöje, bifall växlade över deras ansikten. Så spelade alltså en levande röst på människohjärtan i hela landet, djupt inne i dess fördolda vrår. På begäran om ett referat kom svaret: det var mot skilsmässorna. (Text: den kananeiska kvinnan.)

Hur detta tema för ärkebiskopens predikan kunde förklara den synbara belåtenheten, må lämnas därhän. Det är ju annars ett kusligt ämne. Men det var inte bara den frågan som det sammanträngda referatet lämnade obsvarad. Han har naturligtvis icke nöjt sig med att fördöma skilsmässorna, tänkte man. Han vet att man inte kan mura igen skorstenen, medan elden brinner på huden. Då riskerar man ju bara att röken svårart väggarna, kväver inlevnaderna och söker sig ut genom fönstren.

Vad har han då haft att säga om hela det förlöpp varpå skilsmässan är en bekräftelse: upprepad misslag i tal och tystnad, hjärtats förtorkande, nervernas sammanbrott, totalt vanmakt? Det är ju denna långsamt sig fullbordande tysta skilsmässan som är det väsentliga, och det som en själslöslare kunde ha anledning sörja över, mer än över den ytt-

re skilsmässa som bekräftar vad som redan skett.

Radiolyssnarna äro dömda till att vara de stumma mottagarna. Kanske skulle annars en och annan velat invända något. Det skulle jag inte ha gjort. Men jag skulle ha berättat en historia som jag fick höra några dar tidigare, en alldeles ny historia till uppbyggelse, utjämnning och bevis att det finns andra strömmar i världen, och att det inte är bara den kananeiska kvinnan med.

Jag var på besök hos ett ungt, nygift par, han engelsman, hon amerikanska. Tänk nu ej genast på vad Ben Lindsey haft att berätta om den moderna amerikanska ungdomen, ty det passar ej här.

Den unga hustrun var full av stillsam värdighet och lycka, hennes man så öm, så ständigt aktpågivande, så mjuk i sitt handlag, så lycklig av en mild lyckas eid, att man tyckte bara hans tonfall kunde lena alla hjärtans blåsyresår i världen.

Bland det första han gjorde var att veckla upp för mig den stora pergamentsrulle som var deras äktenskapscertifikat. Bruden tillhörde en amerikansk kvävarförsamling, och så gott som alla medlemmarnas namnteckningar stodo där till vittne på att Frank och Katherine den och den dagen inför församlingen lovat att, med Guds bistånd vara tro-

fasta och kärleksfulla makar så länge de voro i livet. — Har ni märkt, sade Frank, att uttrycket »tills döden skiljer oss åt», är borta? — Jäsade jag och såg på Katherine, och det är därför att?

— Döden skiljer oss ju inte åt, sade Katherine.

Därpå fick jag veta, att det var en grupp ungdom som reagerat mot ordalydelsen i det urgämla ceremoniet och vägrat längre säga: »till death us do part». De hade en annan, en mera djärv och anspråksfull uppfattning av sitt förbunds helgd och varaktighet. De ville inte sätta gränsen vid döden och finga in en ny ordalydelse i formuläret. As long as we both live betyder: så länge vi ha kännning av varann, medvetande om varann, om på denna eller andra sidan graven.

Alltså hade inom en ny generation brutit fram en så kraftig revolt mot den äldres svaghet och skepticism, osäkerhet och vanmakt att den drev viljan till bestånd och upplöslighet ut över tidens gränser. Med allt vad detta krävde av dem.

När jag hörde det, tänkte jag, att det är så en ny riktning bryter in. I en tid av föga ambition och föga tro på möjligheten att förverkliga det sanna äktenskapet reser sig ungdomligt trots, allvar och disciplin och sätter himalhöga mål på nytt.

De v i n e z.

Drama om en mänsklighet i nöd

Av E M Y E K

Den svenska litteraturen i Finland arbetar under hårda betingelser men präglas hos sina bästa representanter av inre kraft och glöd och en livlig rapport med det starkaste, som rör sig i tiden. Det är ett egendomligt och betydelsefullt tecken, att två författare, vilka pläga räknas till helt olika litterära grupper, i sina nyutkomna böcker samtidigt behandla samma ämne av allmänskligt intresse, kampen mot giftgasernas användande i krig. Hagar Olsson i dramet S. O. S. och Jarl Hemmer i novellen Uppfinnaren och Janu någots i samlingen Budskap. Till Jarl Hemmers novell, som är av en gripande, starkt koncentrerad kraft, återkommer jag möjligen senare. Här skall blott ges en antydning om Hagar Olssons drama. Det är fyllt av lidelse och eld, av visionär kraft och inspirerad poesi. På vissa punkter berör dramet moraliska problem, som uttrycket icke tillåter att nu diskutera. Trots dessa omstridda moment har det av en av Finlands främsta kritiker, dr E. Kihlman, fått stort erkännande.

Hagar Olsson är en representant för det modernistiska dramet, som icke imiterar och fotografier livet utan i visionära bilder fångar dess själ och rymt. Dramats figurer äro icke i detalj karakteriserade och upp-

monterade individer utan typer, som representera mänskligheten. Hagar Olsson säger själv på ett ställe i sin utomordentligt innehållsrika och mästerglida essäsamling Ny generation på tal om det nya dramats genombrott: »Herr Andersson och Fru Pettersson vitfäde ett vemodigt farväl i den försvinnande borgerliga kullisen, medan Damen i blått och Herrn i cylinder med hemlighetsfulla miner troppade in. Den Namnlösa, Främlingen och Den Osedda hälsade Pierrot och Colombine välkomna åter från försvinnigen. De döda och de ofödda installerade sig på tillröda, där deras hinsidesblekhet ropade på en mera fantastisk belysning.» Personerna i dramet S. O. S., äro Maria, Fadern, Vännen, Patrick, I ett mellanspel uppdräja Sju herrar i frack. Tre riddare. Tre furier etc.

Den kvinnliga huvudgestalten, Maria, är typen för den kvinnliga hängivelsen, hjärtat, som vill älska och offra. Hon säger: »Vi kvinnor behöva någon eller någonting, som frigör våra krafter genom att vädja till dem. Vi har djärvhet, intelligens och lidelse. Hur mycken djärvhet, det har de kvinnliga martyrer i alla tider bevisat, inte minst de revolutionära. Men vi kan inte använda dessa egenskaper som självändamål! Vi behöver någonting att

offra oss för — en man, ett barn, eller en stor idé!» I första akten långa dialog mellan Maria och vännen ser man den starka motsättningen mellan två kvinnotyper — den ena längtande efter den hängivelse och självuppgivelse i en stor känsla, en stor uppgift, som skall skänka den djupa inre tillfredsställelse, hon söker, den andra i trotsig självhävdelse fången i sitt eget jag, sin egoism. Som en inständig fågel flaxar hennes själ mot jagets murar. Maria däremot är redo att geiva sig hän restlös, utan gränser. Hon känner redan under dialogen med vännen den hemlighetsfulla och oemotståndliga kallelsen. Någon ropar henne — och när vännen gått, stiger med självklar naturlighet — eller övernaturlighet, om man så vill — den Ökande in — dr Patrick, som varit chefen för landets hela giftgasindustri och i ett ögonblick av förfärande klarsty över konsekvenserna av sitt verk förstört sitt laboratorium och på en natt undantröjt allt, som skulle möjliggjort en fortsatt drift av giftgasfabrikerna. Han är nu förförd, jagad som en landsförrädare, som saboterat sitt lands försvarsmöjligheter. I Under sin flykt har han på gatan sett Maria och i henne igenkänt drag av

Forts. 8 sid. 4.

Medan de ännu strida

Om mina iakttagelser inte äro fullständiga, beror det väl till en del på att utgångspunkten för dem var en bil, en liten snygg Fiat 509 med god framåtanda.

Fastän till synes så liten och barnslig hade den vägat sig in djupt i den stora världens allvarliga angelägenheter. Den mötte ute i Europa gränsområdena av brännande frågor och oppfyllde önskingar skävande luft med samma gläsa mod, med vilket den tillät sig passera de långa leden av regnvtiga danska beväringar på deras smutsiga marsch ifrån höstmanövern. Den tog inte härdade synen av fascistligger med vilmående hästar och tält och män i en skymmande skog än den bayerske polisen med sina föreskrivna armförelser och vita jättemansheter, som från sin pliktuppfylles höjd gav den tillstånd att passera.

Därför är en liten bil, om den kommer världshändelsernas hjärta aldrig så nära, ändå aldrig uppbör att höra sin egen slutna värld. Den hägnar om sina passagerares moder-mål genom tio länder. Den skyddar osvickligt deras hemländska vanor och ågodelar som inte få kastas. Och i sin öskufullda försvinnning om att vara världens medelpunkt låter den länder och öden, människor, lidanden och fröjder, hav och slätter och berg vilja förbi sig som en glänsande film.

Men som i en film, där censuren liksom världslöst klippt utan bekymmer för sammanhanget, stå också bilderna kvar för den som låtit bilen bestämma sin väg genom världen.

Därför hinner jag inte i inbillningen lömma den skönhetsens bägre till boten, den bjöds av gyllne oktobersten, strålände floder i vitt och grönt, himmelnjukt försvinnande alpers säkra och frä, förrän jag flyttas till Sachsen med dess genom människoverk djupt människoförlit vordna slätt.

De långa fruktträddalarna örka inte längre. Det är inte fabrikskorstenarnas galerverk vid horisonten, som skrämmar oss. Men vi befinna oss med ett i öken. Öken utan liv, utan gräs eller träd, utan fåglar och barn, utan doft.

Vid sidan av den breda asfaldbanan reser sig en vall av jord, så våldigt att det är som ett helt land blivit byggt till murar och fort. Ledningsörr och stegar försvinna som små dockpåkitt mot dess ändlösa ytor. Några små, små människor synas övert, med sina skottkröror, men återtrufnade och föraktade och glömda av sitt eget öbryggliga verk.

Det är en färgfabrik av de tyska berömda. Den fordrar för sitt fortbestånd denna enorma jordschaktning. Den sprider över landet en luft, som förkväver allt liv, en luft där inte en växt eller ett djur längre förmår att andas.

Men människorna! De finnas någonstans i ödemarken. De skaffa sitt liv uppehåll genom arbetet på vad som ter sig som död. De leva sitt grå, gråa liv i den förpestadde luften.

Vid gränsen till öken ligger en stad. Där står i en liten lund ett monument över fallna krigare, sådana som vi mitt dem hundratals gånger i de små byarna, i alla städer utefter den långa vägen från Italiens gräns. Det står inga namn på monumentet, bara 914 döda.

Ingen kan veta vilken andas verk monumentet är, vilken riktning, som fick sin vilja fram, när det restes. Det föreställer en ung gosse, som sträcker sig mot solen. I tystnaden där han står är det bara några ord på sockeln, som svara ifrå några frågor.

Hader heisst und Hass der Feind. Nur vereiniget sollen wir leben.

Oh Volk. Die Stimme der Toten höre. Ar det sant? Att människorna ännu i den svarta öken tro på ljus och för gemenskap ännu medan de strida? Cusan.

glatt prat om mat

hör man i de familjer som köpa

Konsum

Billiga och sunda varor i sunda butiker.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE

Ada Nilson.

REDAKTIONSKOMITTEE

Elin Wägnér.

Ellsahåk Tamm.

Honorine Hermelin.

REDAKTIONSEKRETERARE

Carin Hermelin.

Mottagningsid 10-12.

Telefon Norr 4842.

EXPEDITION

Telefon Norr 28243.

Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.

Postgiro 1544

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6,-, halvår kr. 3,50.

Kvartal kr. 2,-. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

1 text 20 öre

per millimeter.

Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1929

Wahlströms Tryckeri Aktiebolag

Storgatan 22

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.

Telefon 288, 289.

Familjerätt. Hyresrätten. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå

Imneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

Herkulesgatan 14. Tel. 7575-7576.

f. d. La Vattugatan.

STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvssaker.

Brottsutredningar och testamenten.

Förvaltningsuppdrag.

Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

Kungsgatan 6. Stockholm.

Tel. 14799 2424

LÄKARE

Doktor Fähræus

Här & Hudsjukdomar
Nervsjukdomar
Karlarväg 48, tel. 70718
Mottagning enligt överenskommet
Telefontid 10,30-12

Olga Eim Dahl

Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Gör ett besök i

Söders populäraste bageri
BAGARSTUGAN
Bellmansgatan 6 Hornsgatan 37

Korsetter

Twilfit Nybrogatan 11

Telefon 75853, 75854

Stockholms största specialaffär för:

Korsetter o. Brösthållare

Priser snåvitt låga

Thufvesson's Blomsterhandel

STORGATAN 18

STOCKHOLM

Förtärliga Blomsterarbeten

Telefoner: S 33669, S 289

SÖDERMANLANDS

ENSKILDA
BANK

DEPOSITIONS- KAPITAL- &
SPARKASSERÄKNING

mot högsta gällande ränta

Solidarisk Bank. Grundad 1865.

Lantarbetare

1928 års riksdag beslöt på grund av motioner en skrivelse till kongl. maj:t med begäran om utredning av frågan om anskaffandet av mindre arrendegårdar eller jordbruk åt lantarbetare och med dem jämställda. Statens egnahemsstyrelse har utarbetat detta förslag, vilket i Tidevarvet meddelats med omnämnande, att vi längre fram skulle återkomma till saken.

Förslaget går ut på, att riksdagen borde anvisa 600.000 kr. för bildande av en fond, kallad länefonden för lantarbetaresmåbruk ur vilken byggnadslån på c:a 4.000 kr. pr lägenhet skulle utlämnas under 1930. Dessutom begäres 60.000 kr. att utgå i premialån på c:a 400 kr. och lika stort belopp till inventarielån på högst 500 kr. Länevillkoren skulle i det närmaste överensstämma med de för övriga egnahemslån fastslagna, bl. a. att låntagaren får låna in till 5/6 av jordens och husens värde. Det föreslås också inrättandet av s. k. statorp eller dagönarorp, där lantarbetaren-arrendatorn genom arbete på huvudgårdarna skulle beredas trygghet för erforderlig arbetsförtjänst. För att intressera jordägarna, skulle de, som torp villiga att anlägga sådana torp på fördelaktiga villkor härtill få låna in till 5/6 av de till uppförande avsedda byggnadernas värde. Både lantarbetaregivar- och lantarbetareföreningarna ha haft tillfälle att yttra sin mening under utredningens gång.

Social-Demokraten, som i sin ledare av d. 9 dec. behandlar frågan, uttrycker sig välviljigt men mycket försiktigt. Det är alltid klokt, när man inte vill gå in på detaljer. Eller inte riktigt vet, vad det är fråga om.

Beträffande förslaget innebär det inte något nytt. Det är inte heller nödvändigt, mycket och mycket kan lösas genom välkända och beprövade metoder. Men är verkligen tidens lösen i vårt land — lån — en i alla välkänd och beprövad metod? För den inte ofta, där den använts, bringat låntagaren i fördärv. Det kan inte nog starkt och nog ofta sägas ifrån, vilken fara, som ligger i, att vi svenskar leva högt på lån. Det är en av kristidens olyckliga verkningar. När det gäller den enskilda, må det kanske vara den resandes ensak, men kreditgivningen, möjligheten att låna bör inte få förstöra hela vårt svenska jordbruk. Därmed är icke sagt, att läneformen är i alla avseenden förkastlig för jordbruket och egnahemsrörelsen, tvärtom, den är oundgänglig, men just därför är det av sådan vikt, att den håller sig inom sunda gränser. Är fem sjattedelår verkligen det tal, som uttrycker det svenska jordbrukets förmåga att bära skuld? I så fall må ingen klaga på dess bärighet. — Och statorpen som de kallades, vilka jordägarna skulle få hjälpa till att bygga eller förledas att låna till, är de egentligen något annat än de egna hem, som äro för små för att ha rätt till lån av egnahemsnämnden? Skillnaden skulle vara, att statorparna hade tillfälle till arbetsförtjänst vid större gårdar. Men hur skall det kunna tryggas, som allmän regel. Vi förstå Social-Demokraten, som framställer saken som ett försök.

Lantarbetarefrågan är utan tveivel en av våra viktigare sociala spörsmål, men så snart man rör vid någon av de frågor, som hör tillsammans med jordfrågan, stöter man ständigt på detta, att jordfrågan måste tas upp till utredning i sin helhet. Det hjälper inte att bara ge ett litet anslag till lån här och göra en liten ändring av en och annan lag där. Finns det verkligen ingen bland dem som makten hava som har hjärta för det svenska jordbruket och kunde föranstalta en saktlig, ekonomisk och i egentlig mening fosterländsk utredning om jordfrågas lösning? Dess resultat skulle nog bli ganska revolutionerande.

Vi skulle kunna stanna där. Men i samband med denna fråga erinra vi oss en ledare i Sv. Dagbl. av den 28 nov. Den handlar också om lantarbetarna och beskriver, hur de fackorganiserade industriarbetarna församlat lantarbetarna och riktat sig på deras bekostnad. De utestänga lantarbetarna från möjligheten att komma in i det bättre avlönade industriarbetet. Allt detta skulle vara orsaken till den högt märkliga företeelsen att så många lantarbetare vid årets riksdagsmannaval antingen undelätto att avgiva sina röster eller röstade under borgenliga partibeteckningars. Att en del lantarbetare inte röstade, är inte

TILL KROPPENS
OCH SJÄLENS FOSTRAN

Det är inte mer än en sex, sju år sedan man diskuterade om fri idrott överhuvudtaget var lämplig för kvinnor. För tre år sedan var den frågan aktuell, huruvida de alls skulle få deltaga i tävlingar och nu äro vi redan framme vid stjärntävlingarna och kvinnornas möjligheter till deltagande i dem.

Med dessa ord gav Dr. Einar Lilje redan från början i sitt inledningsföredrag till diskussionen om kvinnornas deltagande i olympiska spel och likartade tävlingar, vid S. K. C. F. K:s riksmöte i Stockholm i söndags, en bild av hur gamla gränser falla och hur snabbt nya värdeställningar och åsikter kunna vinna fotfäste också på idrottens område.

Men den fria idrotten för kvinnor, nämligen löpning, hopp och kast, ha ändå inte ens i idrottskretsar tillkämpat sig en obetingat erkänd ställning, fortsatte dr. Lilje. Detta förhållande avspeglar sig inte minst i en del organisationsfrågor. — Den fria idrotten är internationellt organiserad i två federationer, en manlig och en kvinnlig, medan exempelvis simning för såväl män som kvinnor omhänderas av samma förbund.

När kvinnorna förra året för första gången deltog i olympiska spel tillsammans med män, måste man trots alla betänkligheter, som i förväg uttalades inte endast från manlig håll, göra den iakttagelsen att de ifråga om såväl stil, teknik och entusiasm väl försvarade sin plats vid de krävande tävlingarna.

Av undersökningarna, som företogs av kvinnliga läkare, framgick också att flickorna väl stodo ut med pårestningarna. — Inte ens finalisterna voro efter löpningarna så trötta, att de inte snart kunde springa omkring igen, prata och skratta. Ett par kanadensiska löföreskor hade visserligen efter 800-metersloppet utmattade kastat sig till marken och denna händelse har tagits till bevis för att åtminstone detta lopp voro allt för pårestande för

märkvärdigare, än att en del bland andra grupper av medborgare inte röstade. Hur många av dem, som röstade under borgenlig partibeteckning är oss icke bekant, men vi kunna anföra några bidragande omständigheter. Inom ett valkretsförbund t. ex. gick bondeförbundet fram med 4 st. listor, varav de ädelmodigt skänkte lantarbetarna en, de skulle få en egen lista. De andra tre listorna hade en gemensam beteckning, Därigenom var varje möjlighet utsläppta för lantarbetarnas lista annat än att hjälpa högerpartionerna. — Man hörde också talas om kaffejudningar och kalas, där arbetsgivarna sedan utdelade åsikter. Så klumpiga medel kommer nog inte att lyckas en gång till, men det kan gå på andra sätt.

Där finns inte något radikalt parti i Sverige. Men varför äro inte socialdemokraterna här på sin vakt? Vi rikta en öppen fråga! Tro inte socialdemokraterna, att de samhällsbevarande — och det snart — komma att med all makt försöka vinna lantarbetarna och lösa deras fråga genom att lova dem guld och gröna skogar? Räkna på det kan bli dyr för lantarbetarna att betala, även om den till synes räknas till 4 proc. För socialdemokraterna också.

Vore det inte bättre att låta upp jordfrågan och dithörande spörsmål till diskussion och utredning? —

kvinnor. Förhållandet var dock, att den ena av löperskorna gick miste om en väntad placering, vilket be redde henne stor missräkning, medan den andra alls inte tränat för 800 meter, utan endast sprungit med som pace-maker för kamraten, F. ö. var det för ett par årtionden sedan vanligt bland männen att störta till marken vid målet. Men sådana ovanor gå över med bättre idrottslig fostran och ännu finnes intet såkligt skäl som talar emot 800-meterssträckan.

Kvinnornas deltagande i de olympiska spelen var framförelitt ur den synpunkten av stor betydelse, att det gick upp för de ledande inom idrotten att kvinnorna här äro något att räkna med. Deras lycka deltagande är en god propaganda för idrott i de vidaste kretsar. Det uppställer ett nytt ideal efter vilket man formar sig, idrott för breda lager, förståelse för de harmoniska svärigheterna och den vältränade kroppens betydelse i vardagslivet.

Mot bakgrunden av dessa gymnasamma intryck från kvinnornas olympiska tävlingar, vilka även dr. Eugén Bolmstedt underströk med några personliga skildringar från spelen, utkämpades i diskussionen den egentliga principprincipen mellan stadionchefen, dr. E. Bergwall och dr. Andrea Andreen-Svedberg.

Direktör Bergwall förde mansstatens tal, där det gäller för männen att tilldelade kvinnorna deras roll och om sorgsfullt bestämma vad de tåla och vad de få vara med, vad som är nyttigt för deras hälsa och utseende och kvinnliga egenskaper. Han ansåg att idrotten bör anpassa sig efter och utveckla de speciellt manliga och kvinnliga egenskaperna. Men då mjuka muskler bör vara ett ideal för kvinnan, kan hon inte utan skada deltaga i hårda tävlingar i sådana grenar som exempelvis löpning, vilken gör musklerna hårda och torra. Kvinnorna kunna heller inte underkasta sig en sådan träning som är nödvändig för all-

varliga tävlingar. De kunna träna högst två, tre gånger i veckan, av hårdare träning blir de psykiskt nedbrutna. Vidare måste de ofta avbryta träningen.

Simning är en sportgren som med sina muskeltänjande rörelser väl lämpar sig för kvinnor. Men hur välviljig dr. Bergwall än ställde sig till simningen blev likväl hans sista ord: Bort med alla hårda tävlingar för kvinnor. Låt dem tävla på lek. Det passar dem. Men låt dem inte tävla vid olympiska spel — inte ens i simning.

Idrottens nytta eller skada måste för såväl män som kvinnor bedömas efter dess inverkan på hälsan, sade dr. Svedberg. Vi kunna ännu inte veta så mycket om denna sak, eftersom vi inte gått in för friskundersökningar vid all idrott, som man gjort i en del andra länder, exempelvis Tyskland. Men att den allmänt utbredda idrotten har stor betydelse för folkhälsan, har betygats av bl. a. provinsialläkarnas rapporter från de olika länen.

Vi ha ju också obligatorisk läkarundersökning före större tävlingar. Dessa ha visat att flickorna klara ansträngningarna bra. Vid mästerskapstävlingarna i Gävle, som var dr. Svedbergs enda erfarenhet av större tävlingar, hade hon fått en klar, uppfattning, av både de stora förordningar, som sådana tävlingar ställa på sina deltagare men också av den framgång med vilken flickorna uthårdat ansträngningarna, både fysiska och psykiska. Kamrater och det goda humöret voro glädjande bevis på att flickorna voro pårestningarna vuxna.

I övrigt ville dr. Svedberg närmast bemöta direktör Bergwall. Hon fann det dock svårt på grund av de olika utgångspunkterna.

För mig står det klart, sade dr. Svedberg, att det ej finns någon så-

Studiekamraten
tio år

Tidevarvet, som vet vad det vill säga att kämpa för idéer, lyckönskar sin kollega Studiekamraten, till att ha levat och kämpat i 10 år. Utan något kapital bakom sig började en liten tapper krets, en studiecirkel i Arbetarnas Bildningsförbund att sätta i gång tidningen med den fasta avsikten att ge våra arbetskamrater ett föreställigt bildningsorgan och en sammanhållande länk i studierarbetet i de olika cirkelarna. Själva arbetade de snart sagt natt och dag med falsning av tidningen och dess utsändning ut ett öres ersättning. Och se, deras offervilja väckte genklang inom de skrivandes led. Ej blot framstående folkbildningsmän skyndade till deras bistånd, nej, museiman, skaldar och lärare, som förr stått rätt främmande för arbetsrättningen, kom till deras hjälp och lämnade alla sin tribut utan all ersättning. Det är på sitt sätt en triumf för idéens makt, att det knappast finns i Sveriges land en tidskrift, som kan skyrtas med en så framstående medarbetarlista som den fattiga Studiekamraten.

Ledningen har trots ekonomiska svårigheter med berömvärd envishet uppehållit en högtstående utstyrelse med en mångfald av klicheer, som gör en ärgång av Studiekamraten bland annat till en populär uppslagsbok i konsthistoria, ett ämne som tidningen särskilt omhuldat och därvid i första hand lagt an på ett levande bildmaterial. Men har Studiekamraten tack vare en seg ihärdighet kämpat igenom 10 år "mot okunnighet och råhet för det ädla och goda" är dess position dock ingalunda säkrad. Konkurrenterna, ej minst de råa och okunniga, ha skjutit upp som svampar ur jorden och tävla om att förslå folket genom mindervärdig läsning. Studiekamraten har därför mer än någonsin behov av stöd och intresse. Prenumerationspriset för 24, rikt illustrerade häften om året, är 5 kronor.

De kunna träna högst två, tre gånger i veckan, av hårdare träning blir de psykiskt nedbrutna. Vidare måste de ofta avbryta träningen.

Simning är en sportgren som med sina muskeltänjande rörelser väl lämpar sig för kvinnor. Men hur välviljig dr. Bergwall än ställde sig till simningen blev likväl hans sista ord: Bort med alla hårda tävlingar för kvinnor. Låt dem tävla på lek. Det passar dem. Men låt dem inte tävla vid olympiska spel — inte ens i simning.

Idrottens nytta eller skada måste för såväl män som kvinnor bedömas efter dess inverkan på hälsan, sade dr. Svedberg. Vi kunna ännu inte veta så mycket om denna sak, eftersom vi inte gått in för friskundersökningar vid all idrott, som man gjort i en del andra länder, exempelvis Tyskland. Men att den allmänt utbredda idrotten har stor betydelse för folkhälsan, har betygats av bl. a. provinsialläkarnas rapporter från de olika länen.

Vi ha ju också obligatorisk läkarundersökning före större tävlingar. Dessa ha visat att flickorna klara ansträngningarna bra. Vid mästerskapstävlingarna i Gävle, som var dr. Svedbergs enda erfarenhet av större tävlingar, hade hon fått en klar, uppfattning, av både de stora förordningar, som sådana tävlingar ställa på sina deltagare men också av den framgång med vilken flickorna uthårdat ansträngningarna, både fysiska och psykiska. Kamrater och det goda humöret voro glädjande bevis på att flickorna voro pårestningarna vuxna.

I övrigt ville dr. Svedberg närmast bemöta direktör Bergwall. Hon fann det dock svårt på grund av de olika utgångspunkterna.

För mig står det klart, sade dr. Svedberg, att det ej finns någon så-

Glädjande

När det sker något glädjande, bör man ej underlåta att ta fasta därpå. Och det är glädjande, att red. Per Albin Hansson inför de socialdemokratiska kvinnorna talat om kvinnors plikt att vara solidariska med kvinnor. Man förstår att han som organisator och politisk ledare rent yrkesmässigt, rent ur ansändighets-synpunkt reagerar mot det sätt varpå kvinnorna sköta sig. Han ser vilka möjligheter de försäpilla genom bristande sammanhållning. Det uppstår honom att kvinnor kunna begagna sin politiska rösträtt till att stärka de partier som äro motsändare till kvinnornas personlighetsutveckling och samhällliga frihet. Som exempel nämner han kvinnorna i Lettland som strukt-kvinnliga kandidaters namn på sina röstsedlar och överhuvud de kvinnor, även här i Sverige, som röstat med reaktionära partier.

Dessa för oss så allmogliga, sig ständigt upprepande fenomen visar emellertid icke som redaktör Hansson kanske tror, att kvinnorna icke äro mäktiga någon sorts solidaritet. Det visar bara att samhörighetskänslan med det samhällsliket de tillhör är starkare än samhörigheten kvinnornas emellan.

När man följer redaktör Hansson lite längre fram i hans fördrag, märker man emellertid, att medan han är klar över att kvinnor tillhörande reaktionära samhällsgrupper böra bryta klass-solidariteten och hålla på kvinnosolidariteten, så vacklar hans hållning i fråga om vilken solidaritet som bör vara den starkaste hos hans eget parti kvinnor. Det beror inte på, att han inte inser att det kan finnas intressekonflikter hos de socialdemokratiska kvinnorna mellan kvinnointresset och klassintresset. Han ställer tvärtom själv upp en sådan intressekonflikt, och visar hur kvinnorna där måste öfverföra sitt arbetarörelsens skuld. Han kunde ju också dragit upp andra intressekonflikter, kanske omfattande ändå, där kvinnorna också fått ge vika, t. ex. de som uppstått vid konkurrens mellan män och kvinnor om arbete och löner. Den intressekonflikt han uppställer rör de gifta arbetarhustrurna. De ha måst stanna hemma, avstå från mans hjälp i hushåll och från den fritid de med hans hjälp kunde ha fått att bruka till utbildning och politisk träning. De ha måst öfverföra sig på det att mannen öbundet skulle kunna alla kvällen öfver arbetet egna sig åt arbetarörelsen. Hur skulle vi annars ha kommit någon vart? frågar han.

Man kan ju genast invända att denna uppställning av problemet är felaktig. Arbetarörelsens borde nog ha kunnat marschera framåt, även om arbetarna skulle hjälpt till med

en och annan disk eller stuttit hemma hos barnen någon kväll i veckan, så att hustrurna kunnat få vara med i och tränas för det samhällsarbete. Ja man kan ställa upp den motfrågan, om inte örelsen skulle hunnit längre på så sätt än den nu kommit. Ty kan det egentligen tänkas, att det ena könet kan på obegränsat långt fört det andra? Kan en klass, ett folk på väsentligt längre än dess kvinnor nått? Blir det inte alltid en försening, en tröghet, en ojämnhet, ett haltande? En vacker dag står där en man inför en kvinnoförsamling och säger, varför är ni inte solidariska? Och glömmar vad uppoffran det tar, vad tid, att den överblick som resulterar i solidaritet. Eller han säger: varför hjälpte ni oss inte bättre vid valen? Varför gör ni inte bättre förarbete vid ungdomens uppoffran för ett nytt samhälle? Livets egen logik ger här sitt svar: därför att ni försammaled oss från början.

Sannerligen: det skulle ha lönt sig tusenfalt att ta dem som självfallna kamrater, även om det skulle betygt att torka en och annan disk. Hand på hjerta, inte är brist på tid den djupaste orsaken till att kvinnorna inte fått mera vara med? Orsaken ligger däri att både män och kvinnor legat under för samma föreställning att det inte var så viktigt om kvinnorna voro med. Dessa av redaktör Hansson dömda kvinnor som strukt de kvinnliga namnen på valsedlarna, ha bara därmed visat att de tro desamma som alla män tror, att kvinnorna äro undermåliga i det samhällliga arbetet. Egentligen är det svårt att säga vad det är för skillnad på att stryka kvinnornamn på valsedlarna, där de finnas, eller att godtåga röstsedlar där de från början icke finnas. Och det är vad alla partier, även socialdemokraterna, berättat av sina kvinnor som en självfallen sak, vad dessa i kraft av sin mindervärd föreställning gått med på.

Men låt oss återgå till det positiva, det aktuella och det glädjande, nämligen frågan om solidariteten och samarbetet mellan kvinnor av olika läger. Vi behöva knappast betona, att det är vår uppfattning att det sedan bör ske, där det är möjligt. Mellan de radikala och de socialdemokratiska kvinnorna tycks samarbetet ligga väl till, därför att de långa stycken ha en sammanfallande åskådning och samma mål. Att början till ett sådant samarbete också gjorts, kan icke vara redaktör Hansson obekant. Vi tro oss därför hoppningen att i och med hans krav på kvinnlig solidaritet detta samarbete fått sin officiella välsignelse.

dan allmän väsenstillnad mellan män och kvinnor, som direktör Bergwall anser, utom på det sexuella området. På andra områden tror jag, att de individuella skillnaderna äro större än skillnaden mellan könen. Det är också för mig klart, att i vår tid, med eller mot vår vilja, kvinnorna tvingas att reda sig själva och därför låta väl som männen behöva den fysiska och psykiska fostran, som idrotten kan ge. Än en gång betonar jag, att folkidrott på bred bas är det för folkhälsan värdefulla. De stora tävlingarna beröra alltid ett litet fåtal. Måhända är det så, att de människor som skola vara de främsta i världen på något område ej kunna undgå att ta någon skada till kropp eller själ. Man kunde kanske här tala om kulturens öfverfäsen. Men vad som händer detta fåtal har ju ej något att betyda för folkhälsan. Själva ha de också sin belöning. Och deras gärning har sin stora betydelse för att stimulera till allmän intresse för den sak det gäller.

De av dr. Svedberg framförda synpunkterna kompletterades av gymnastikdirektör Elin Falk, som

framhöll att de hårda stjärttävlingarna äro till skada för individerna bland såväl män som kvinnor. Där behövs man inte göra någon skillnad. Och denna principfata motståndare till alla tävlingar erkände att det gått upp för henne att de i alla fall ha sin betydelse som exempel för idrottsamatörerna och för att intressera allmänhet och myndigheter att göra något också för den kvinnliga idrotten och kunna därför inte helt förkastas.

Mötets deltagare tycktes enligt slutna utredning delgilla linjer och glädjande nog syntes den av direktör Bolmstedt uttalade synpunkten vara allmänt omfattad: Låt oss avstå från föreskrifter och låt kvinnorna själva delge oss sina intryck i praktisk idrott.

Uppskjut en uppgörelse därför att den är obehaglig, utan klara upp saken i dag. Instantie (nervulnande pastill) skänker Eder det erforderliga lugnet och kuraget. Den verkliga genast, är välsmakande och kan intagas utan vetten. Säljes å apotek.

Radikal förändring av samhällets struktur

Kära Tidevarvet!

Mottag först och främst mitt varma tack för allt det värdefulla du givit mig. — Fast du emellertid är en tidning, är du så mänsklig och lovande, att du framstår för min tanke som en kär vän, och då jag nu öfver allvar mig föresatt att skriva till dig, faller det sig därför naturligt att använda det förtroliga tilltalet ordet du.

Det är något alldeles särskilt jag har på hjärtat, och att jag skriver just i kväll beror på den knuff jag fick genom Elin Wagners artikel Syndabockarna. Genom den ytterst intressanta artikeln få vi veta, att Frankfurters kongressens avslutningsförhandlingar genom några kommunistiska inlägg i diskussionen fick ett en smula disharmoniskt förlopp. Elin Wagners berättar vidare, att detta intermezzo hos en del av församlingen endast utlöste obehagskänslor, och att förhandlingsoförfärderna fick tjäna som syndabock för ständandet av den eljes så vällyckade kongressen. Vi få följa den reaktion inför det inträffade, som förmodligen utlöser sig hos en genomsnittlemann av "Die Frauenglieder". Frau Kommerziant visar sig emellertid i fortsättningen vara litet mer än en genomsnittsvälare. Hon kan nämligen konstatera att dra ut konsekvenserna och hämtar därför följande lärdom av det skedd: Det hjälper inte, att den storerade Frankfurterskongressen så ovederlignigt bevisat, att modernt krig är liktydigt med allmänt självmord och därför en orimlighet. En explosion i krig är trots allt möjlig, å ena sidan därför att de, som äga en på våld uppbyggd maktställning, icke vilja avstå från att med våld försvara denna. Å andra sidan därför att de, som icke äga makt, de som med rätt eller orätt kalla sig undertryckta, icke vilja avstå från att med våld söka skaffa sig makt och frihet. Alltså finner hon "att intet mindre än en radikal förändring av samhällets struktur, en nyorientering i förhållandet mellan raserna, staterna och befolkningsskatterna i världen, kan bringa kriget ur världen".

För min uppfattning ter sig en enhetlig satsning oskäl och inkonsekvent. Är det inte egentligen solkärnt, att eftersom vårt nuvarande samhälle är uppbyggt på våld och för sin existens måste låta till våld en övertygad pacifist (i betydelsen motsändare till våld) först och främst måste inrikta sina ansträngningar på detta samhällets omdaning? Och det icke bara med litet reformer här och där för att hjälpa de värsta mest skriande missförländarna. Visst är det bra, när så sker, men upp pacifistiskt synpunkt måste väl alla reparationer, som bygga på den gamla våldsgunden betecknas som otillräckliga och ineffektiva. Då Frau Kommerziant i bibelbelysningen av det inträffade såg "att intet mindre än en radikal förändring av samhällets struktur, en nyorientering i förhållandet mellan raserna, staterna och befolkningsskatterna i världen kan bringa kriget ur världen", varför sade hon sig inte då i nästa ögonblick: och därför måste detta ske.

Vi, som kalla oss pacifister, och som känna det som vår plikt att sätta in allt på det förhindra det Ragnarok, som utbrutet av ett nytt krig trogen skulle leda till, varför rygga vi tillbaka, när vi finna att krigets rötter har sitt fäste i det kapitalistiska samhället? Är detta samhälle oss så kärt, att vi hellre öfver livet än det? Vi tvinga vår egen och andras fantasi att skapa en föreställning om ett modernt krigs namnlösa fäskor, och öck — taga vi hellre risken därav, än vi utsträcka kampen mot det onda också till dess rötter, medan dess å ena kanna uppkallas med mindre än någon privilegierad ställning följer med. Bora vi icke vara kommunisterna i Frankfurt tacksamra, för att de genom sitt ingripande blottade hela det förfärande allvar i vår situation?

Kommer nu äntligen till det, varom jag önskar få säga några ord i Tidevarvet. I somras, närmare bestämt i Tidevarvet av den 25 juli, stod det under titeln Ett samtal med Romain Rolland några ord om örelse — för kristen kommunism. Die Bewegung für christlichen Kommunismus. Eftersom jag just gjort en resa med ändamål att taga närmare kännedom om denna örelse, vore jag tacksam att i detta sam-

Den röda himmelen

Fredek Ströms nya bok, fjärde delen av kronikan *Rebellerna*, börjar en sommar ett par år efter storstrejken 1909. Den fortsätter fram till augusti 1914. Man har just hört knallen av skottet i Sarajevo, telegrammen ha kommit om Tysklands, Rysslands och Frankrikes mobilisering, om Englands ultimatum. Så sättes punkt. — Denna fjärde del är alltså en skildring av svensk arbetarörelse under de fem år förberedelserna till den stora världskatastrofen ägde rum. Femte delen skall berättas om världskriget och revolutionerna.

Den är icke doktrinär. Fredrik Ström söker göra de olika skiftningarna hos den svenska arbetarörelsen rättvisa. Både den stora stabila socialdemokratiska kadern det stora ungdomsförbundet och de av Brinke Bertengren fostrade ungdomsorganisatorerna. Självtillhörde författaren under dessa år det röda ungdomsförbundet, och det är intressant och intima interier han målar fram Stormfågels, d. v. s. Stormklockans brandröda reaktion. Den hade redan då sitt säte i det ryktbara huset Thorsgatan 10, och det är här den yttersta väntan samlas: Almshagen, Z. Hogland, Nerberg och Klas Brand (Fredrik Ström själv). Hit kommer Kata från sina färder i de norrländska skogsarbetare- och rallarebygderna. — Katas porträtt är förövertig bedärnande gjort, fullt av pietet och kärlek. Här skymtar också den kristne prästen — Spåks fängslande och extatiska ansikte.

Fredrik Ström säger själv på ett ställe, att han gott kunnat kalla sin bok berättelser om de treubundra efter te antelet av figurer som det är utpräda. Den har ingen hjälte i romanens vanliga mening. Hjälten är den svenska arbetarklassen själv. Det är en bok om massan, folket. Demonstrationståg, A-salmons partikongresser. Det är av dessa skildringar av de stora folkmötena för: s berättarkonst bäst kommer till sin rätt, och det är också de som ge boken sitt stora och bestående värde. Det är den fullproppade A-salen t. ex. år 1912. Spänning, upphetsning, diskussionens vägsval och bränningar. Men över allt Brantings, Högdingens, örnbläck och fältherulgen. — Där är ett jättemöte på Cirkus sommarens före bondetaget. En duell mellan Asiaforskares och Stormfågelsfallen. I två läger är cirkus delat upp av rikas och de fattigas. Det guldsidda Östermalen och det trasiga Söder. Det är för Söder den berömda Asiaforskares år där. Det är Söder han vill vinna. Men Söder säger nej. Söder går aldrig med Östermalen. De båda ha icke samma fådernesland.

En sammankomst, ett möte, står högt över alla andra: Internationals i Basel sommaren 1912. Den stora världslöskan kastade redan sin svarta skygga framför sig, och socialisterna i Basel ge varandra det heliga löftet att till det yttersta söka avvärja den. Basel kan man inte läsa om utan att gråta. — Hur var det möjligt att detta kunde slås itu?

manhag få lägga fram för Tidevarvet läsare något av det jag fann. Denna örelse med dess i mängas öron anstötliga namn är en fredsrörelse i ordets vidsträcktaste och radikalaste betydelse. Den vill fred, men inte fred till varje pris, inte på bekostnad av de undertrycktas rätt. Den vill en samhällsordning på grundval av rättfärdighet och rättvisa. Vad för slags rättfärdighet och rättvisa? Jo den, som genom Jense bergspredikan och hela liv det är ofrånkomligt sätt blivit åskådliggjord för oss. Kan man bygga ett samhälle på detta? Borde vi inte blygas att kalla oss kristna och fråga så.

De representanter för denna örelse, som jag lärt känna äro inte några praktiska svärmare och utopister. Det är inte genom att blunda för vilka makter, som drivt sitt spåk, i denna världen, som de kommit fram till denna världssynpunkt, utan därigenom att de haft mod att blicka djupt nog in i denna världens elände, och därigenom att en gnist av Kristi egen frälsarkärlek tänd en eld i deras själar, som tvingar dem på att allvar ge sig in i kampen för bröderna. I deras i somras utäsnade manifest förklara de sig hava för avsikt att upp-

I några målände drag har Fredrik Ström tecknat de mest framträdande av Internationalens gestalter. Den gamle underbara Bebe, Jaures, den kristne profeten Ker Hardie, den unge glödande Liebknecht, Rosa Luxemburg med sina stora stjärnögön, Angelica Balabanoff, som erövat Italien med sitt hjärta, eld. Alexandra Kolontay, den skönaste av dem alla, Hon som gått från tsarens balsal ner i revolutionärernas hälor... I ett hörn ruvar Mussolini lik Judas vid den sista påskmåndagens bord.

Snart efter Basel kom ju här hemma bondetaget med borggrändstallet, och dagen efter detta arbetarörelset med de döva trummorna mellan leden... Och så kom den sommare man aldrig glömer, då kriget bröt ut. — Det är årens världshistoria sedd genom ett socialistiskt ögon Fredrik Ström har givet. Särkert kunde den berättats bättre! Skönt skulle det t. ex. ha varit att slippa åtminstone en del av dessa många åskåp par som man i vartenda åkandet ovillkorligen måste ha med som påbröd till ansträngningen. Inte ens i det heliga Basel får man vara ifred för dem. Dock de höra med till det tämligen lösa stoffaget, och man glömmar dem lätt.

Svenska socialister har alltid varit nära allierade med ryska. Efter den misslyckade ryska revolutionen 1905 var Stockholm fullt av landsflyktiga ryssar. En skildring av svensk arbetarörelse kan icke undvara en skildring av dem. Det skall icke förnekas att den svenska röda himmelen skulle varit rätt så blek om icke ryssarna varit där. Det är som skjutet in den röda vägen. Skildringarna av sammankomsterna mellan de svenska och ryska rebellerna i de sistnämnda fattiga små nästen, där te, bröd och cigarrer till är hela underfåganden, men där luften vibrerar av de underbara sångerna från Volgas stränder tillhör det bästa i boken. De tala om revolutionen, leva för den, drömma om den. Revolutionen, handlingen som ska uppåden de ovärdiga från Rysslands heliga jord och göra moder Volga till folks Jordan. — En sådan kväll dimper plötsligt en liten man med sin gamla mor vid armen i i kretsen. Hans namn är Vladimir Ulljanov, hans stridsnamn Lenin. Vem anade, att denne lille man några år därefter skulle stötta tsarens rike?

Fredrik Ström har med sin bok givit de svenska arbetarna en grava, som av dem säkert till fullo uppskattas. Kanske kan den också för en och annan utanför arbetarskaran stående bli av värde. Den avhandlar fem brinnande år av den väldigaste tidserlösen jorden ägde. Också den mot-socialismen avogt stämde borde den kunna ha något att säga. — Femte delen av *Rebellerna* skall som sagt skildra kriget och revolutionsåren. Man motser den med förväntan och spänning.

Ellen Michelsen.

taga-kampen mot det onda i alla dess former.

I tio år har rörelsens ledare, den nu 33-åriga Prmysl Pitter med tal och skrift uttörligt arbetat i denna anda, men redan i det första stycket av följande den sammanslutning, som nu kallar sig Die Bewegung für christlichen Kommunismus, och under sin första tid har det vackra symboliska namnet Den nya Jerusalem. Kretsen i Prag, den stad där rörelsen såg dagen och fortfarande har sitt centrum, räknar för närvarande omkr. 200 inkrivna medlemmar, och en betydligt större krets av vänner och sympatiserande. Dessutom finnes nu systergrupper i ett flertal länder. En alldeles särskild plats inom rörelsen inta de till densamma anslutna kolonierna, "Die Siedlungen". Dessa, som f. ö. ha var sin egen styckat utpräglade väsenart ha alla det gemensamt, att de vilja leva "det nya livet", som de kalla det, som de tro, att vi alla småningom skola komma fram till. Detta är innefattat ingenting mindre än ett fullständigt uppgående i gruppen — gemenskapen. Privata intressen existera inte för dess medlemmar. Och gruppen i sin tur lever för

En mänsklighet i nöd

Forts. fr. sid. 1.

hennes mor, som han älskat. Hon hade varit en av dem, vars väsen var långt hänvisade och eld, och hennes dotter finner han samma själsart. Under ett samtal natten efter deras möte skildrar han, huru han kommit till beslutet att förstöra sitt eget verk, giftgasfabrikationen. Han hade under många år arbetat i sin specialitet och drivit den till allt högre fulländning utan att någonsin tänka på konsekvenserna. Han hade haft ett rent teoretiskt intresse av att lösa problemet: den effektivaste giftgasen, mot vilken inte skydd finnes. Just när han en dag trodde sig ha funnit lösningen och gick ifrån laboratoriet, såg han där utanför en skara barn leka. »Säg dem mycket tydligt, deras lockiga huvuden, deras klacka ly. De äro förmodat en liten hand i min. Den var så späd och varm, den låg där, intet ont anande. Jag kände en svag tryckning. Min hand skvallade till. Jag såg på barnet som skrattade upp emot mig — och i en enda sekund stod alltting klart för mig. Fabriken, giftgasen, barnet — som i en mardröm såg jag det förfärliga sammanhang! Jag vet inte, hur jag kom tillbaka till laboratoriet. Jag visste bara, att någonting måste göras — ögonblickligen — innan det var för sent! Jag reflekterade inte. Jag handlade säkrare och snabbare än någonsin, liksom en människa inför överhängande dödsfara. Ingen makt i världen kunde ha hejdat mig i den stunden. Jag arbetade hela natten, ändå till morgonen, men kände ingen trötthet. Att jag var densamme, som utfört det hemska arbete, jag nu förstörde, det hade jag ingen känsla av. Jag var fullständigt lugn, min hjärna nästan övernaturligt klar. Den natten skall jag aldrig glömma. Den rynde allt — seger och undergång, död och uppståndelse. Den var värd ett liv.»

Från denna stund har han djupare och djupare borrar sig in i problemet och beslutat att ägna sitt liv åt kampen för freden, för »att skydda människans mot människans.» Maria gripes av kärlek till denne man och viger sitt liv åt hans sak och mänskligheten. »Jag har känt en fläkt av kärleken, och ett nytt liv har börjat för mig. Jag vet, att dess väsen är ljus och dess strålkärna oändlig. — Nu först börjar

att göra en insats i det godas tjänst på det ena eller det andra området, för att, såsom en medlem av kolonien i Waïhofen i Osterrike uttryckte det: göra den stora sönderlösningsvärdiga lilla lycklige och vackrare. Denna koloni i Waïhofen är f. ö. värd sitt särskilda kapital.

Men jag måste fatta mig kort. Brevet var ju redan blivit så långt. Bårens vill verka för sitt mål genom spridande av sina idéer i och för vinande av nya anhängare antingen såsom aktiva medlemmar eller s. k. passiva, d. v. s. sådana, som utföra det tyvärr blott alltför viktiga arbetet att ur de aktivas väv röja bort de klippor, som hela inga pengar.

I somras hade rörelsen kommit så långt, att den samtidigt med manifestet kunde utsända första numret av sitt organ. Nr 2 ligger ännu i redaktörens skrivbordslåda och väntar på, att kassan skall bli stor nog att möjliggöra dess utträde i världen. Skulle det bland Tidevarvets läsare finnas någon, som ville bli en stödjande medlem av denna rörelse eller genom en gäva lämna den tillfälligt hjälp kan detta ske antingen genom direkt hänväsende till det internationella sekretariatet Prmyl Pitter Celakovskoe i Praha — Karin Tebeschowski eller genom förmedling av undertecknad, som även gärna besvarar frågor angående rörelsen. Om du har endast givit några korta antydningar om densamma och har ändå otillbörligt tagit Tidevarvets utrymme i anspråk, är jag tacksam. I det jag ber om översende härifrån,

förblir jag din tacksamma
Eina Pössard.

Bandypremiär

Bandy är en sport, som under många år utövats av dammer. Den första klubben med bandy på sitt program var Kronprinsessans hockeyklubb med kronprinsessan Margareta som högsta beskyddare och energisk och intensiv medlem. På den tiden funnos enbart i den klubben ett tiotal lag med klocka damer, allt efter dräkten benämnda blå, röda, vita, gula laget. Vid Kronprinsessans fränfälle ändrades namnet till Damerens hockeyklubb, vilken tyvärr numera endast finnes till namnet, då den förra året nedlade träningen för att eventuellt framledes återupptaga den.

Bandyspellet bedrives däremot desto intensivare av två andra Stockholmsklubbar, Artemis och Kvinnliga Bandyklubben, och det var den sistnämnda, som på söndagen drabbade samman med Linköpings flickor.

I första halvlek, som verkade i hög grad rörig, märktes premiärnervositeten, men mot slutet spelade öserna upp sig och det väsende stundtals prov på verklig och svår bandy. Linköping med sina gångliga men söta och hurtiga poststyper var bäst och väl förtjänt av att vinna, men deras forwards voro inte skjutskickliga nog, varför Kvinnliga Bandyklubben vann med 2-1.

Bäst i sekundlag var för Alice Nordqvist, som gjorde ett par goda genomslag med uppknäring och som hon både var snabbast på plan och duktig målskytt, resulterade det i två mål. I Stockholmslaget voro också May Jacobson och Brita Sperling bra, och målvakten Berna Carlsson presterade utmärkt saker särskilt i andra halvlek, då Linköping låg över.

Linköpingslaget hade en utmärkt ledare, som visade många vackra kombinationer. Framför Stockholmsmålet blev det dock alltid en enda röra, ur vilken det var svårt att få in bollen. Bästa spelare var Karin Antonson, som gjorde enda målet. Det trevliga skolflicklaget från Linköping är hjärtligt välkommet igen.

Det är såkaldt Bandyklubben skall ha så fåa dräkter. Det blev mycket stora, propaganda och dräkten göres litet kokettere och i hvilarna färger och propandavärdet få vi nu i dessa genombrötsår inte förhå. Vem vill med någon översvallande glädje skuta sig i en svart dräkt, där en vit krage utgör en enda uppiggande avbrött? Använder man därtill långbyxor, som en av deltagarna nu gjorde, blir resultatet avsevärligt. Då var Linköpings blå och vita dräkter bättre, men även de för många. På vi be om litet mer färgspel nästa gång.

Too.

han låter sig icke påverka, han gör sin plikt och anmäler sin dotter för polisen. Men i slutscenen, där han ser sin dotter med ett lustigt leende gå mot fängelset, genombåvas hans själ av en oemotståndlig känsla av vördnad för människohjärtats kraft att älska och att offra.

Mellan andra och tredje akterna i detta drama är placerat ett mellanspel, som i symbolisk framställning uttrycker och intensifierar dramats innebörd. Där fångas tidens röster i ett virvlande kaos, under det mänsklighetens nödsigalning S. O. J. — Save our souls — rädda våra själar — opphuggigt flamma i rymden. Patrick tolkar där dramats budskap till människorna i ord av eld: »Må alla hjärtan höra mig! Må de förfäras och vakna, liksom mitt här förfäras och vaknat! Vi har alla samma ansvar, ingen är utan del i det som sker. Under maktens förgör goda, ödd underkuvar vil! Människan förnedrar sig inför djurens, stjärnmorsans och hela skapelsens ögon. Ser ni dem inte, de väldiga pansarskeppen på haven, de spanande plöjorna i luften, den ogenomtänkliga muren av vapen på jorden — alla riktande död och förintelse mot det kommande släktet, mot barnens värlösa huvuden? Ni ser dem — och ser dem ändå inte! Ni ser inte, vilken framtid ni bereder ert egna efterkommande — med ert högmord, ert vinningslystnad, ert blindhämmad-

Samtal med Axel Öman ombord på ångaren Ann-Sofi

Vad en sån här gammaldags lastångare är hemtrevlig och komfortabel! Vi känna oss absolut som furstar. Och alltför tillmötesgående var det då av såväl rederei som kapten Öman att låta oss följa med och disponera hela kaptenväningen.

— Ja, vad mej beträffar, förklarar vår lille småländske skeppare mycket trovärdigt, ty han är en blygsam man och ej fallen för flärd och komplimanger, så är jag bara glad att få lite sällskap vid måltiderna. Då blir det något ätet. Kocken är ond på mig, att jag inte rör maten.

— Ja, det är verkligen synd, han som lagat så gott!

— Det smakar inte, när en sitter ensam och jag byr mig inte om att försöka ens blanda. Det finns ju kaptenen, som inte gör annat än äter, så de blir som ballonger, jag försäkrar det inte för jag är aldrig hungrig. Och vad hytten beträffar, så har jag allt jag behöver därifrån och navigationshytten. Någon vidare sömn blir det i alla fall inte, när man är i gång. Här på den natten ruten är det ju någorlunda lugnt, så jag kan våga lägga mig ovanpå i bland mellan ett par vakter. Styrmannen kommer ju in och tilltar i korten då och då, så jag kan följa med hela tiden var vi är. Men går vi på Vita Havet, som vi mest gör, så får jag allt vara på bryggan hela natten.

— ?

— Dimma. Däligt med fyrar, där får man passa sig.

— Hur kan man stå ut med ett sådant liv! Bara nervspännande vaksambet i hundväder och hundvakter, och så varken sömn eller mat.

— Man vänjer sig. Visst var jag glad, när jag äntligen fick befäl här på Ann-Sofi. Så många som får tjäna styrmann i alla sina dar med kaptenen, papper på fickan. Men det är klart, nog skulle en hellre stanna på land, om en bara kunde få något att göra — men det finns väl inga utskifter för en gammal man? Nej, nej, jag kan tänka det.

— Det härliga sjömanslivet! Är det verkligen så att man helst vill slippa ifrån det?

— Håja, de flesta ville nog det. Det är ett tungt liv och inte mycken glädje. Inget hem, fast man har fru och barn. Se här, jag har just fått min stuga färdig.

Och kaptenen visar oss fotografier och talar med en helt ny glad livlighet om hur vackert den ligger vid Kalmarsund. Talar om gumman och pojkarne, som vore det det enda av värde i livet.

— För folket är det ju på samma sätt. De flesta här är gifta. Visst är det gale, men naturen bjuder det och så

begår — med er fruktansvärda och övervinnliga vilja till det onda. Det kemiska kriget mänsklighetens självmord! skriker edra tidningsrubriker. Men ni vaknar inte, ni varken ser eller hör, vad som sker utanför er egen lilla krets. Ni anar inte sammanhanget, ser inte symbolerna, fattar inte, att kriget i dess obyggligaste former är bara en bild av er egen själ — en återverkan i det ytter av drifternas spel i det inre. Där — i er egen själ, i er onda vilja och ert onda uppjåt — har ni att söka upphovet till mord, krig och förstörelse. Där bor döden! Där härskar han över världen och skall, om han icke hejdas, förinta allt liv inom en krets, som människans råder över.

Våra maskiner har höjt oss över jorden, utplånat gränser och avstånd. Men vi själva — vi flyger inte med i omkring oss är rymd och frihet — Ser ni blinda slavar, här dödens stenblock på våra axlar, och tyrannens piska viner över vår krökta rygg. Vem lyfter sin hand till att befria människan? Vem hör hennes klagan? Vem visar henne väggen till det förlovade landet? Till den mening, att kriget är en återbeslutning av de onda, drifternas spel i människornas själar, avsluter sig den på annat ställe i dramet framförda

går de och binder sig. Det blir mest bara pengarna som får resa hem. Då och då blir det ju ett par gånger en gång emellan. Ja, och så blir det barn och stora pengar. Det blir inte mycket över till landingspengar och nöjen. Ja, det är kanske bäst så. Kan pojkarne hålla sig från spriten, så är de hyggligt folk allihop. Var det inte för spriten var det allt en hel del, som inte skulle vara här alls, för den delen. Kocken t. ex. Herrskapet tycker han lagat god mat. Ja, jag skulle tro det. Han har varit restaurantröck, skall jag säga, men kunde inte låta bli att tulla buteljerna och så var det adj. Många av de andra har också sett bättre dar. En av eldarna trakterade fiol innan han trakterade kollekolven. Så det är liksom lite straffkompani här, kan man säga. Men hyggligt och bra folk är det i alla fall. — Nej, nu måste jag opp på bryggan. Om herrskapet vill ha något, så bara sig till stewarden, jag tänker så litet på sånt.

En liten senst, tålig figur vankade han på bryggan, stirrade i den mörkande kvällen efter fyrar och lanternor och upptäckte dem själv länge innan posten förskötte vars vaskodde. Vid hjulet en annan figur, mörk, undergiven, orolig och vakande. Vågorna slogo, båten lurade, maskinerna arbetade blanka och oljade, vakterna bytte. Svarta trötta gestalter sökte sig föröver mot villan, försiktigt skyddande blockkoppen med skaffning de hämtat sig. Andra tände ut, drog på ollar och oljelådor till skydd mot nattkylan och fukten. Sakta och försiktigt stövade Ann-Sofi sitt sitt mål, en värld för sig under de höga stjärnor, en värld full av fara, vedermodli och ansvar, avskild i bara av stora vatten från landkrabbaras lugna ljusa liv.

Stumpar av gamla idiotiska sjömansvisor dunkat enstvt upp i mitt medvetande och tvingade mig till jämförelser. Var fanns väl det där »tusan djävlar» och »missan käck på av»? som hör till äkta sjömansliv? Är det kanske reserverat för korta landgångstimmor? Om man har lust och råd till sprit och fikor. Men det har inte vad Axel Öman. Han stannar ombord. Vad har han med den främmande hamnen alla lustbarheter att göra, han en främmling!

I stället för herr »föjeharmören» stod nu sjömannens typ framför mig som en flygande holländare, tvingad att hela livet igenom kämpa med väder och vind om sin fattiga existens. Och jag tänkte: Ack! Om de bara visste det. Alla dessa klocka trevliga små gossar, som läst sjöromaner och gnotat om Axel Öman i hans blå kavaj, tills de fulla av drömmar och förhoppningar skria. »Jag vill inte gå i skolan mer, jag vill gå till sjöss.» —
Fru Råstiger.

tanken, att den eftersträvar freden icke till sitt väsen är så ro, utan andlig strävan. »en förtärande eld, som skall bränna bort det onda till roten, — en väckelse, en omvändelse och en stor mission.»

När man läser detta drama, erinrar man sig ett gammalt ord, att de flesta människor icke tala mer än »Dreivertelskraft» — trefjärdedelskraft. Genom Hagar Olssons drama om mänsklighet i nöd bruser och flammor en kraft, en lidelse, en eld, som icke vet av anpassning efter det lämpliga och oförargliga. Hon kunde säga som en estländsk författarinna i en dikt, som Hagar Olsson en gång översatt: Mina dikter äro opphöriga hammarslag på den nya mänsklighets port, där jag skall tränga in eller stupa av trötthet —
tätt invid!

Emy Ek.

TIDEVARVETS
postgiro
1544